

**Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Měření sociálního dopadu
(stanovisko z vlastní iniciativy)**

(2014/C 170/03)

Zpravodajka: paní RODERT

Dne 19. září 2013 se Evropský hospodářský a sociální výbor, v souladu s čl. 29 odst. 2 jednacího řádu, rozhodl vypracovat stanovisko z vlastní iniciativy k tématu

Měření sociálního dopadu

(stanovisko z vlastní iniciativy).

Specializovaná sekce Jednotný trh, výroba a spotřeba, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 13. listopadu 2013.

Na 494. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 10. a 11. prosince 2013 (jednání dne 10. prosince), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 146 hlasy pro, 5 hlasů bylo proti a 3 členové se zdrželi hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1 EHSV vítá diskusi o měření sociálního dopadu sociálních podniků, zdůrazňuje však, že tomuto složitému tématu je potřeba věnovat více času. Komise by jako první krok měla zahájit sběr údajů, aby se mohla provést komparativní analýza měření sociálního dopadu v členských státech. Dále by měla toto téma prozkoumat hlouběji v kontextu sociálního rozměru Evropy.

1.2 EHSV se domnívá, že nesprávný nebo unáhlený přístup může jít proti cíli institucí EU podporovat rozvoj a růst sektoru sociálního podnikání. Vzhledem k tomu, že povědomí o tomto sektoru je v mnoha členských státech nízké, žádá EHSV Komisi, aby jako prioritu zvolila další osvětlu a plné provádění agendy iniciativy pro sociální podnikání.

1.3 Cílem měření sociálního dopadu je měřit sociální důsledky a dopad specifických činností určitého sociálního podniku, a ne tento podnik samotný, i když struktura podniků sociální ekonomiky jako taková přispívá k vytváření sociální hodnoty. Je to nepřetržitý proces a nedílná součást činnosti podniku a důležitý nástroj strategického plánování.

1.4 Je obtížné hájit pouze jednu metodu, proto EHSV doporučuje, aby Komise dala před vypracováním nové metody přednost šíření povědomí o nejběžněji používaných zásadách. Ty mají společné to, že jsou to přístupy jdoucí „zdola nahoru“, jež byly přijaty za účelem zachycení sociálních změn a vychází ze skutečných potřeb a skutečné činnosti.

1.5 Každá metoda měření se musí zakládat na klíčových důsledcích sociálního podniku, musí podporovat jeho činnost, být přiměřená a nebránit sociálním inovacím. V metodách se musí usilovat o nalezení rovnováhy mezi kvalitativními a kvantitativními údaji a za ústřední bod se musí vzít „příběh“. Je třeba si rovněž uvědomit, že je nutné hlouběji se zabývat potížemi s integrací výsledků měření sociálního dopadu od mikroúrovně až po makroúroveň (místní úroveň – úroveň EU).

1.6 EHSV si uvědomuje, že metody měření sociálního dopadu jsou potřebné zejména u nařízení o Eusef⁽¹⁾ a PESI⁽²⁾, a doporučuje proto, aby se tyto metody vyzkoušely, důkladně sledovaly a v případě potřeby přezkoumaly. Účelem je zajistit, aby nebránily sociálním podnikům v přístupu k financování prostřednictvím těchto nástrojů. Komisi by to umožnilo sestavit společné pokyny a zásady pro to, co se má měřit, a ne jak.

1.7 EHSV se tímto tématem bude zabývat i nadále a bude důsledně sledovat práci Komise na zavádění dané metody, aby nebránila rozvoji sociálního podnikání v Evropě. Kromě toho se bude dále účastnit širší diskuse o tom, jak by později mohl být sociální dopad měřen i v jiných sférách.

⁽¹⁾ Evropské fondy sociálního podnikání, COM(2011) 862 final.

⁽²⁾ Program pro sociální změny a inovace, COM(2011) 609 final.

2. Úvod

2.1 Ve sdělení Komise Akt o jednotném trhu II – Společně pro nový růst⁽³⁾ se upozorňuje na potřebu vypracovat metodiku měření socioekonomických přínosů, které vytvářejí sociální podniky, když provádějí Eusef a PESI.

2.2 V důsledku toho byla skupina expertů v rámci konzultační skupiny sociálního podnikání Evropské komise, která je složena z řady zúčastněných subjektů⁽⁴⁾, pověřena, aby pro Komisi vypracovala pokyny ohledně toho, jak mohou sociální podniky měřit svůj sociální dopad.

2.3 Toto stanovisko popisuje hlediska sociálních podniků při tvorbě metody EU pro měření sociálního dopadu, zejména v kontextu Eusef a PESI. Jelikož je to důležité téma, EHSV zdůrazňuje, že s postupem času by se ideální měření sociálního dopadu mělo zvážit i v ostatních sférách, aby se předešlo nesystematickému přístupu.

2.4 Sociálnímu podnikání se v poslední době dostalo pozornosti v několika iniciativách EU. EHSV se kromě toho tomuto tématu obšírně věnoval⁽⁵⁾, zabýval se např. výzvami spojenými s Eusef a sociálními podniky⁽⁶⁾. Jedním z ústředních prvků je spuštění iniciativy pro sociální podnikání⁽⁷⁾, jejímž účelem je podpořit rozvoj a růst sociálního podnikání a sociálních podniků v EU.

2.5 Sociální podniky jsou zřizovány za sociálním účelem a provozují svoji činnost v rámci sociální ekonomiky. EHSV zdůrazňuje, že pro zachování tohoto modelu by základem jakéhokoliv odvozeného předpisu, normy nebo programu měl být popis sociálních podniků uvedený v iniciativě pro sociální podnikání, jelikož nahlíží na sociální podniky v širším kontextu, do něž zapadají různé modely členských států.

2.6 Je třeba zdůraznit, že úmyslem tohoto stanoviska není obhajovat měření sociálního dopadu podniků obecně. Tato záležitost nesmí být ani zaměňována s iniciativami v oblasti sociální odpovědnosti podniků nebo povinností všech zaměstnavatelů zajistit důstojné pracovní podmínky a dodržovat všechny platné kolektivní smlouvy. Dále je třeba si uvědomit, že skutečná sociální výkonnost a infrastruktura zůstávají v pravomoci členských států.

2.7 Přestože toto stanovisko bere v úvahu pouze sociální dopad důsledků činnosti sociálních podniků, a ne sociální podniky jako takové, jsou jejich struktura a provozní modely samy o sobě klíčovými prvky tvorby sociálního dopadu, a to prostřednictvím internalizace sociálních nákladů a vytváření kladných externalit.

3. Sociální dopad ve společenském kontextu

3.1 Hospodářské výsledky byly dlouhou dobu hlavním způsobem měření rozvoje organizací a zemí, bez ohledu na to, zda byl jejich hlavní motivací hospodářský či společenský rozvoj. Pro udržitelný svět je nutné, aby vůdčím přístupem byla komplexnější perspektiva, v níž se zohlední sociální, environmentální a ekonomické důsledky.

3.2 V posledních letech vzrostlo povědomí o této otázce. EHSV přijal v roce 2008 stanovisko z vlastní iniciativy k tématu Více než HDP – ukazatele pro udržitelný rozvoj⁽⁸⁾, v němž vyzdvihl potřebu nových metod měření udržitelnosti a blahobytu, aby bylo možné čelit společenským výzvám. Komise na toto stanovisko navázala svou zprávou z roku 2009 nazvanou Překročit HDP – Měření pokroku v měnícím se světě⁽⁹⁾, v níž se upozorňuje na nutnost nových monitorovacích a měřicích nástrojů k zachycení společenského rozvoje. Kromě toho přijaly nové nástroje z vlastní iniciativy i další subjekty, například OECD připravila index zlepšení života (Better Life Index)⁽¹⁰⁾.

3.3 V Evropě, která nyní prodělává krizi, v níž se mění sociální modely, je nyní o to důležitější se zaměřit na tvorbu skutečných hodnot. Naposledy to bylo zdůrazněno v iniciativách podporujících sociální rozměr HMU⁽¹¹⁾, v nichž byly navrženy sociální ukazatele a činnosti, které by doplnily vykazování hospodářských výsledků. Tento druh argumentace se nyní vyskytuje v mnoha dokumentech EU, v nichž jsou měření a monitorování sociální přidané hodnoty, sociální změny a sociálního dopadu předpokladem úspěšného provádění směrnic, programů a činností.

⁽³⁾ COM(2012) 573 final.

⁽⁴⁾ http://ec.europa.eu/internal_market/social_business/expert-group/social_impact/index_en.htm.

⁽⁵⁾ Úř. věst. C 318, 23.12.2009, s. 22; Úř. věst. C 24, 28.1.2012, s. 1; Úř. věst. C 229, 31.07.2012, s. 44.

⁽⁶⁾ Úř. věst. C 229, 31.07.2012, s. 55.

⁽⁷⁾ COM(2011) 682 final.

⁽⁸⁾ Úř. věst. C 100, 30.4.2009, s. 53.

⁽⁹⁾ COM(2009) 433 final.

⁽¹⁰⁾ www.betterlifeindex.org.

⁽¹¹⁾ http://ec.europa.eu/commission_2010-2014/president/news/archives/2013/10/pdf/20131002_1-emu_en.pdf.

3.4 Měření sociálního dopadu je důležitým tématem a má zásadní význam pro obnovu sociálního rozměru v Evropě. EHSV má proto pochybnosti o unáhleném přístupu Komise v této oblasti a žádá, aby věnovalo více času obsáhlé diskusi o tomto širším tématu, aby se našly nejhodnější metody. V této souvislosti je nutné uvést, že vzhledem k celkovému cíli, jímž je podpora sociálních podniků ve splnění jejich poslání, musí Komise přistupovat k tvorbě nástrojů pečlivě, aby neměly opačný účinek.

3.5 Dalším argumentem je velmi nízké povědomí o sociálních podnicích a sociální ekonomice v mnoha členských státech a jejich uznání. Pokud by se diskuse založila na hledisku sociálního dopadu, spíše než na vytvoření vhodných předpokladů pro rozvoj sociálních podniků, mohlo by poškodit rozvoj tohoto sektoru. EHSV proto naléhá na Komisi, aby jako prioritu zvolila plné provádění iniciativy pro sociální podnikání, a zaručily se tak spravedlivé a transparentní podmínky pro sociální podniky ve všech členských státech před tím, než se zahájí iniciativa v oblasti měření sociálního dopadu.

4. Popis sociálního dopadu

4.1 Měření sociálního dopadu je prospěšné pro všechny segmenty společnosti. U sociálních podniků je dosažení kladného sociálního dopadu hlavním smyslem jejich činnosti a často tvoří její trvalou a nedílnou součást. Je důležité oddělit sociální výsledky od ekonomických – měřit se má sociální dopad, ne organizace.

4.2 Existují podobnosti, ale i rozdíly v tom, jak zúčastněné strany popisují sociální dopad. EHSV zdůrazňuje důležitost jednotného chápání a navrhuje, aby byl sociální dopad chápán jako sociální důsledky a dopad specifických činností určitého sociálního podniku.

4.3 Je rovněž třeba zdůraznit, že při měření dopadu nejde jen o měření zamýšlených důsledků, ale o celkové důsledky (zamýšlené i nezamýšlené) a jejich dopad.

4.4 Posuzování sociálního dopadu není snadné, protože prokázat vazbu mezi činností a jejím důsledkem může být obtížné. Kladné vlivy jsou často kvalitativní povahy a někdy jsou zřejmé až v delším horizontu. Snaha podchytit činnost v číslech je spojena se značným rizikem, že získané informace nebudou měřit to, co je účelem měření, nebo ne správným způsobem. Na sociální podniky se proto nesmí naléhat, aby za měření považovaly kvantifikaci, a zaměřovaly se tak pouze na činnosti, které jsou snadno měřitelné, kvantifikovatelné či uznávané zvenčí.

4.5 Kvantifikaci je naopak třeba považovat za jeden ze způsobů měření, vedle přístupů zaměřených na kvalitu, např. komentování. Tento alternativní (či doplňkový) způsob získávání popisů bohatých na informace, které jsou prováděny z pohledu z příjemce, má zásadní význam pro hodnocení přidané hodnoty činnosti sociálního podniku. Kromě toho je třeba upřesnit, že měření tvorby hodnoty nemusí nezbytně vyústit v konečné číslo, nýbrž že se může docela dobře jednat o kombinaci čísel a textu.

4.6 K hlubšímu zkoumání této spleťové otázky EHSV doporučuje Komisi, aby začala sbírat údaje o existujících metodách jakožto výchozí bod komparativní analýzy mezi členskými státy.

5. Zainteresané strany a pojmy

5.1 Nezbytným předpokladem vytvoření metody EU pro měření sociálního dopadu v současném unijním kontextu (Eusef a PESI) je zapojení zúčastněných stran, především sociálních podniků, uživatelů, politiků, investorů a v případě potřeby rovněž poskytovatelů sociálních služeb, veřejných orgánů a sociálních partnerů. Přístup zapojující zúčastněné strany vytváří prostředí vzájemné důvěry, v němž se sdílí společný pohled na kýžený dopad.

5.2 Podmínkou takového přístupu zapojujícího zúčastněné strany je jednotné chápání základních pojmů v oblasti měření sociálního dopadu. Pojmy jako vstup, výstup, důsledek a dopad jsou v různých souvislostech často definovány odlišně. Je důležité, aby zúčastněné strany tyto pojmy chápaly stejně.

5.3 Pokud se budeme zaměřovat pouze na výstup (např. počet osob, které se zúčastnily odborné přípravy), nebudeme měřit skutečný dopad dané činnosti. Je proto důležité pochopit, že měření sociálního dopadu znamená přechod od měření výstupů k měření dopadu. Tak lze zachytit skutečnou přidanou hodnotu a mít přitom na paměti složitost a mnohooborovost měření sociálního dopadu.

5.4 Je třeba si uvědomit, že je nutné se hlouběji zabývat zejména potížemi s integrací výsledků měření sociálního dopadu od mikroúrovně až po makroúroveň (místní úroveň – úroveň EU) a rovněž tím, jak metody měření respektují práva a potřeby jednotlivců a podniků.

6. Metody a nástroje

6.1 Sociální dopady se měří mnoha různými způsoby, a není tedy snadné doporučit jednu určitou metodu nebo metody dokonce srovnávat⁽¹²⁾. Bylo vypracováno mnoho metod, přičemž mnoho z nich bylo iniciováno v rámci různých projektů EQUAL⁽¹³⁾. Společné jim je to, že jsou to přístupy jdoucí „zdola nahoru“, jež byly přijaty za účelem dosažení kýmých sociálních změn a vychází ze skutečných potřeb a skutečné činnosti.

6.2 Nejznámějšími metodami jsou *sociální návratnost investic* (Social Return On Investment – SROI), což je koncepce zaměřená na důsledek s cílem pochopit tvorbu sociálních, environmentálních a hospodářských hodnot organizací, a *sociální účetnictví*, což je metoda k plánování, měření a hodnocení sociálních cílů v organizacích⁽¹⁴⁾. Příkladem metod používaných obecněji k objasnění sociální přidané hodnoty je *index globálního výkaznictví* (Global Reporting Index – GRI), což je systém pro podávání zpráv o udržitelnosti, jež představuje rámec pro předkládání zpráv o sociální, environmentální a hospodářské situaci. K dispozici je však i mnoho jiných metod⁽¹⁵⁾.

6.3 Všem těmto metodám je společné to, že berou za východisko účel činnosti sociálního podniku, a nikoli modely z jiných sektorů. Namísto pouhého měření výstupů mezi dvěma okamžiky v čase tyto metody často znamenají rozsáhlejší nelineární proces, jako je např. „teorie změny“ (Theory of Change)⁽¹⁶⁾, která, stručně řečeno, spočívá v definování, vymezení a sledování. Uplatňováním těchto postupů se proces měření stává součástí obchodního plánování podniku a cenným nástrojem k vnitřnímu zlepšení.

6.4 Při návrhu metod sociálního dopadu je třeba myslet na jejich přiměřenost a na to, že mají podporovat sociální podnikání. Mnoho sociálních podniků jsou malé a nové podniky, které mají omezené zdroje na to, aby mohly aplikovat složité metody. Pokud se tedy má zaručit co nejnižší a přiměřená byrokratická zátěž, EHSV doporučuje, aby náklady na měření dopadu neunesly sociální podniky, ale jiné zúčastněné strany (EU, správci fondů).

6.5 Pokud jde o ukazatele, EHSV navrhuje, aby je zvolily sociální podniky prostřednictvím rozhovorů s uživateli a zúčastněnými stranami. Ukazateli by například mohly být „náklady, jimž se společnost vyhnula“ nebo „způsobený dopad“ sociálních podniků, ale zohlednit by se rovněž mohla činnost podniků v oblasti prosazování a jejich struktura a provozní modely.

6.6 Komise by na základě stávajících metod a v souladu s doporučeními EHSV měla zvážit vytvoření rámce EU, který by vyhovoval specifickým předpisům, jež existují v některých členských státech, a jejich modelům organizací sociální péče a samotných sociálních podniků.

7. Další připomínky

7.1 Jelikož je nesmírně obtížné doporučit pro měření sociálního dopadu jednu určitou metodu nebo standardizované ukazatele, měla by Komise jako první krok provést osvětu o nejběžněji používaných zásadách a metodách a vyzývat podniky k jejich používání. Na základě těchto zkušeností může Komise sestavit společné pokyny pro měření sociálních důsledků, spíše než výstupů, a vytvořit rámec zásad pro to, co se má měřit, a nesnažit se definovat, jak měřit sociální dopad.

7.2 Vzhledem ke složitosti této otázky EHSV doporučuje, aby se nejprve vyzkoušely metody vytvořené pro Eusef a PESI. Komise by tak mohla blíže sledovat dopad používání těchto metod a v případě potřeby připustit jejich přezkum. Všechna sbíraná data by měla být rozdělena podle pohlaví, aby bylo možné uznat úlohu žen v sociálním podnikání a zajistit transparentnost při přidělování prostředků. Pomůže to zajistit, aby používané metody neomezovaly přístup zamýšlených cílových příjemců k financování.

⁽¹²⁾ Bouchard, M. (ed) (2009). *The worth of social economy*, Peterlang, Bruxelles.

⁽¹³⁾ http://ec.europa.eu/employment_social/equal_consolidated.

⁽¹⁴⁾ <http://www.thesroinetwork.org/what-is-sroi>, <http://www.socialauditnetwork.org.uk/getting-started/what-is-social-accounting-and-audit>.

⁽¹⁵⁾ Např. PQASSO – Practical Quality Assurance Systems for Small Organisations, SIMPLE – Simple Impact Measurement for Local Economies, Volunteering Impact Assessment Toolkit, The Big Picture, Impact Framework, Logic Model Builder, Measuring Impact Framework, Outcome Mapping, Outcome-Based Evaluation, Social Impact Assessment (SIA), The Shujog Impact Framework and Assessment.

⁽¹⁶⁾ <http://www.theoryofchange.org>.

7.3 Při strukturování těchto pilotních projektů musí Komise rovněž uvážit aspekty, jako je způsobilost a smysl „auditované“ funkce/zúčastněné strany. To úzce souvisí s dodatečnými náklady a pohnutkami těchto aktérů. EHSV naléhá na Komisi, aby se při přípravě požadavků na měření snažila minimalizovat tyto náklady, vyhnula se zbytečné byrokracii a nenarušila sociální rozvoj.

7.4 Hrozí riziko, že metoda měření vypracovaná speciálně pro Eusef a PESI převládne, když se začnou uplatňovat jiné nástroje a pravidla v oblasti sociálního podnikání na vnitrostátní, regionální a místní úrovni. Nedostatečně nebo chybně prováděné měření sociálního dopadu by mohlo ohrozit sociální inovace a pokusy. Aby se toto riziko omezilo, měla by Komise nabídnout osvětové a školicí programy v členských státech.

7.5 Toto stanovisko představuje první krok práce EHSV v oblasti měření sociálního dopadu. Reaguje na probíhající práci Komise na této záležitosti. EHSV však považuje za zásadní, aby diskuse pokračovala a rozšířila se, a bude proto sledovat práci Komise a pokračovat ve své práci na této záležitosti v rámci jiných oblastí své činnosti.

V Bruselu dne 10. prosince 2013

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Henri MALOSSE
